

ДО ПИТАННЯ ПРО СПЕЦІАЛЬНІ ВИДИ ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ПРОТИ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ

Гринь Назар Григорович

*аспірант кафедри кримінально-правових дисциплін,
Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ,*

ORCID ID: 0009-0003-3421-5501

м. Дніпро, Україна

Кримінальний кодекс України (далі – КК України) у Розділі IX Загальної частини «Звільнення від кримінальної відповідальності» закріплює загальні норми про звільнення від кримінальної відповідальності, які складають основу інституту звільнення від кримінальної відповідальності. Аналізований інститут є складним та комплексним, так як крім норм Загальної частини КК України, передбачає спеціальні норми про звільнення від кримінальної відповідальності, передбачені у статтях Особливої частини КК України. Такі спеціальні види звільнення зокрема, містяться і у Розділі XIII Загальної частини КК України «Кримінальні правопорушення у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інші кримінальні правопорушення проти здоров'я населення». До таких кримінальних правопорушень зокрема слід віднести передбачені ст. 321 КК України «Незаконне виробництво, виготовлення, придбання, перевезення, пересилання, зберігання з метою збуту або збут отруйних чи сильнодіючих речовин або отруйних чи сильнодіючих лікарських засобів» та ст. 321¹ КК України «Фальсифікація лікарських засобів або обіг фальсифікованих лікарських засобів», ст. 321² КК України «Порушення встановленого порядку доклінічного вивчення, клінічних випробувань і державної реєстрації лікарських засобів», ст. 325 КК України «Порушення санітарних правил і норм щодо запобігання інфекційним захворюванням та масовим отруєнням», ст. 326 КК України «Порушення правил поводження з мікробіологічними або іншими біологічними агентами чи токсинами», ст. 327 КК України «Заготівля, перероблення або збут радіоактивно забруднених продуктів харчування чи іншої продукції». Проте, не в усіх із зазначених кримінально-правових норм закріплюються спеціальні види звільнення від відповідальності за злочини проти здоров'я населення. До таких слід віднести тільки ст. 321 КК України «Незаконне виробництво, виготовлення, придбання, перевезення, пересилання,

зберігання з метою збуту або збут отруйних чи сильнодіючих речовин або отруйних чи сильнодіючих лікарських засобів» та ст. 321¹ КК України «Фальсифікація лікарських засобів або обіг фальсифікованих лікарських засобів». Із числа загальних видів звільнення від кримінальної відповідальності, які можуть бути застосовані до кримінальних правопорушень проти здоров'я населення (до ст. ст. 321, 321¹ КК України) слід відзначити ті, що передбачені ст. ст. 47–49 КК України. Проте, в рамках цієї статті розкриємо умови та підстави заохочувальних норм, передбачених ч. 5 ст. 321 та ч. 4 ст. 321¹ КК України. Такі заохочувальні норми і є спеціальним звільненням від кримінальної відповідальності.

До спеціальних видів звільнення від кримінальної відповідальності у Розділі XIII Особливої частини відносяться зокрема ті, що закріплені ст. 321 КК України «Незаконне виробництво, виготовлення, придбання, перевезення, пересилання, зберігання з метою збуту або збут отруйних чи сильнодіючих речовин або отруйних чи сильнодіючих лікарських засобів», ст. 321¹ КК України «Фальсифікація лікарських засобів або обіг фальсифікованих лікарських засобів». Кожна норма має перелік умов та підстав, що враховуються при прийнятті рішення про звільнення. Так, ч. 5 ст. 321 КК передбачає, що «особа, яка добровільно здала отруйні чи сильнодіючі речовини, що не є наркотичними або психотропними чи їх аналогами, або отруйні чи сильнодіючі лікарські засоби та вказала джерело їх придбання або сприяла розкриттю злочинів, пов'язаних з їх незаконним обігом, звільняється від кримінальної відповідальності за незаконне виробництво, виготовлення, придбання, перевезення, пересилання, зберігання отруйних чи сильнодіючих речовин, що не є наркотичними або психотропними чи їх аналогами, або отруйних чи сильнодіючих лікарських засобів, а також за вчинення таких дій без спеціального на те дозволу (частина перша цієї статті) щодо обладнання, призначеного для виробництва чи виготовлення отруйних чи сильнодіючих речовин, що не є наркотичними або психотропними чи їх аналогами, або отруйних чи сильнодіючих лікарських засобів».

Звільнення особи від кримінальної відповідальності за кримінальні правопорушення проти здоров'я населення є лише окремим випадком такого звільнення, що передбачений у двох статтях Особливої частини КК України (ч. 5 ст. 321 та ч. 4 ст. 321¹ КК України). Крім того, очевидно, що особу може бути звільнено від кримінальної відповідальності за ці кримінальні правопорушення і на підставах, які передбачені в Загальній частині КК України. Разом з тим при застосуванні передбачених Загальною частиною КК України видів звільнення від кримінальної відповідальності до осіб, які вчинили кримінальне правопорушення проти здоров'я, якихось специфічних особливостей не спостерігається.

Проте при аналізі спеціальних видів звільнення від кримінальної відповідальності кримінальних правопорушень проти здоров'я населення маємо виділити такі умови та підстави. Частина 5 ст. 321 КК, утворює альтернативні дії особи, яка: 1) добровільно здала отруйні чи сильнодіючі речовини, що не є наркотичними або психотропними чи їх аналогами, або отруйні чи сильнодіючі лікарські засоби та вказала джерело їх придбання, або 2) сприяла розкриттю злочинів, пов'язаних з їх незаконним обігом, звільняється від кримінальної відповідальності за незаконне виробництво, виготовлення, придбання, перевезення, пересилання, зберігання отруйних чи сильнодіючих речовин, що не є наркотичними або психотропними чи їх аналогами, або отруйних чи сильнодіючих лікарських засобів; частина 4 ст. 321¹ КК України передбачає дві підстави звільнення від кримінальної відповідальності особи за вчинення нею зазначених дій, а саме: 1) добровільної здачі фальсифікованих лікарських засобів та вказівки джерела їх придбання, або 2) сприянню розкриттю злочинів, пов'язаних з їх обігом.

Література:

1. Бондаренко М. С. Кримінальна відповідальність за незаконні дії з отруйними чи сильнодіючими речовинами або отруйними чи сильнодіючими лікарськими засобами : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Київ, 2021. 269 с.
2. Кримінальний кодекс України. Науково-практичний коментар : у 2 т. / за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Пшонки, В. І. Борисова, В. І. Тютюгіна. 5-те вид., допов. X. : Право. Т. 2: Особлива частина / Ю. В. Баулін, В. І. Борисов, В. І. Тютюгін та ін. 2013. 1040 с.
3. Хряпінський П.В. Спеціальне звільнення від відповідальності у кримінальному праві та законодавстві України : навчальний посібник. Запоріжжя : ЗНУ, 2010. 270 с.